

Ekosystémové služby versus ekonomické tužby

Martina Pásková

Ministerstvo životního prostředí
České republiky

Životadárné ekosystémy a my
STUŽ Praha, 4. ledna 2011

***Učinili z ní zpustošený kraj;
leží přede mnou truchlivá a zpustošená.
Zpustošená je celá země a není nikdo,
kdo by si to bral k srdci.***

***Bible
Starý Zákon
Jeremjáš
12. Kapitola
11. verš***

Ekosystémy a jejich funkce

Systemový, celostní koncept ekosystému – prostor, uvnitř něhož organismy recyklují energii a látky rychleji než s okolím (biogeochemické cykly)

Služby ekosystémů:

- **Zásobní:** potraviny, vlákna, genetické zdroje, biochemie, léčiva, přírodní léky, voda ...
- **Podpůrné:** primární produkce, opylení, ...
- **Regulační:** čištění ovzduší, vody, likvidace odpadů, regulace klimatu, prevence přírodních pohrom, chorob, škůdců, degradace půd, ...
- **Kulturní:** spirituální, estetické, terapeutické hodnoty, rekreace, ekoturismus, ...

Ekosystém – přírodní kapitál?

- „Oikos“ – celostní pojetí hospodaření, propojenost (neoddělitelnost) ekonomie a ekologie
- Ekonomický statek – vzácnost (omezenost výskytu vzhledem k jeho potřebě)
- Cena statku – mj. informátor o jeho vzácnosti
vliv na vzorec spotřebitelského chování → vliv na stranu nabídky → ekosystémy coby kapitál
- Společenská objednávka – uvědomění si společenské a ekonomické újmy ztrátou ekosystémových služeb → poptávka po jejich ochraně, šetrném zacházení
- Problémem není čerpání ekosystémových služeb, ale poškozování jejich zdroje (kapitálu společnosti)

Ekosystémová služba - ekonomický statek?

- Ekosystémy i jejich služby = tržní **externality**
- Nutnost začlenit poškození ekosystémů a jejich služeb do kalkulace tržních cen (ušlý přínos společnosti)
- V opačném případě nebude jejich hodnota ve spotřebitelském chování zohledněna a **nabídková strana nebude stimulována k ochraně svého přírodního kapitálu** a poškozování či likvidace ekosystémů coby kapitálu nebude sankcionována
- Základním ukazatelem úspěšnosti světových ekonomik HDP – **nutné zohlednit environmentálně nepříznivé položky tohoto ukazatele** (např. v %)

Národní účetnictví

HDP – ukazatel hospodárnosti???

- Dostatečný ukazatel o posunu k udržitelném rozvoji?
- **NE – chybí další 2 pilíře UR**
- O čem tedy vypovídá? O výkonnosti, efektivnosti?
- **O produkci!** → Včetně plýtvání energií, surovinami, více reklamy, tabáku, gamblerství, alkoholu léčení civilizačních chorob atd.!
- **Ekosystémy coby kapitál společnosti?** ZATÍM NE!
- Známe hodnotu přírodního/krajinného kapitálu ČR?
- Odhad cen vybraných služeb zákl. typů ekosystémů?
- Podíl zákl. typů ekosystémů na celkovém toku ES?

Hodnota ekosystémových služeb

- Cena 1ha průměrně výkonného typu ekosystému?
- Kolik 1ha nejméně výkonného typu ekosystému?
- Kolik 1ha nejvíce výkonného typu ekosystému?
- Stačí zohlednění bonity půdy při zpoplatnění vynětí ze ZPF či LPF?
- Jaká je ekosystémová mozaika průměrné ekologické stopy?
- A její potřeba (do jaké míry nutná k životu?) → cena?
- **Poškozování výkonnějších ekosystémů → nárůst průměrné ekologické stopy (v ČR cca 5 gha/os. – 3x přesahuje biokapacitu krajiny)**

Ekosystémové služby a strategie EU, vlády i resortu ŽP

- Strategie udržitelného rozvoje EU
- Sdělení EK Radě a Parlamentu „Zastavení úbytku biologické rozmanitosti do roku 2010 a v dalších letech – zachování ekosystémových služeb v zájmu dobrých životních podmínek pro lidstvo (5/2006)
- **Strategický rámec udržitelného rozvoje ČR**
- Programové hlášení vlády, Koaliční smlouva
- Státní politika ŽP – aktualizovaná
- **Státní program ochrany přírody a krajiny**
- **Projekt VaV na objasnění dlouhodobých interakcí mezi ekosystémy a jejich vnějším prostředím**

Strategie udržitelného rozvoje EU

Priorita 4.1: Ochrana krajiny jako předpoklad pro ochranu druhové diverzity

Zefektivnění využívání krajiny a tím zpomalení úbytku volné krajiny a nezastavěných ploch povede jak ke zvýšení stability a zlepšení funkcí krajiny, tak ke zlepšení vývoje stavu biodiverzity.

**Odovídající ohodnocení služeb ekosystémů
zlepší řízení využívání přírodních zdrojů a
zabrání jejich nadměrnému čerpání.**

Státní program ochrany přírody a krajiny

Úkol E10:

- Zajistit **vyhodnocení potenciálu jednotlivých ekosystémů poskytovat ekosystémové služby** a stanovení hodnoty těchto služeb, stanovení vlivu různých činností člověka na tento potenciál a vyčíslení dopadu případných změn na ekonomiku.
- Navrhnout **ekonomické zhodnocení a zpoplatnění** činností na přírodu a krajinu.
- Připravit komplexní návrh **začlenění negativních dopadů do systémů ekonomických nástrojů a legislativy**.

MŽP 31.12.2015

Programové prohlášení vlády, koaliční smlouva

- Cílem koalice je **zlepšování ekologické stability krajiny**, včetně podpory pěstování lesů s přirozenou druhovou skladbou, zvyšování přirozených retenčních schopností krajiny a zachování biodiverzity.
- Bude vypracována **strategie péče o krajinu na základě Evropské úmluvy o krajině**, která bude uplatněna prostřednictvím relevantních strategických dokumentů.
- Bude přijata **novela zákona o ochraně zemědělského půdního fondu** navyšující poplatky za vyjmutí půdy ze zemědělského půdního fondu. Koalice přijme **nový zákon o ochraně půdy**, který zajistí ochranu veškeré půdy na základě jak tržních, tak ekologických hodnot.

Jak dál?

- Nutnost **revolučního obratu** ve vnímání a prosazování hodnot a priorit národního hospodářství (respektování nosné kapacity ekosystémů šetří kapitál = ekonomiku)
- Plýtvání a poškozování přírodního kapitálu musí být ekonomicky i společensky penalizováno (**představitelé státu a vládní organizace musí jít příkladem**, nutná úprava národního právního rámce a účetnictví)
- **Vzdělávací a výchovná zařízení musí radikálně změnit v tomto smyslu svůj přístup** (musí být pěstována přímá společenská a ekonomická zodpovědnost)
- **Reklamní průmysl musí být regulován**, tak aby přinášel informaci ne uměle vzbuzoval další potřeby
- Podporovat **aktivní zájem a účast lidí** na dění v krajině

***Vedl jsem vás do země sadů,
abyste jedli její plody a to,
co dobrého dává.***

***Přišli jste
a mou zemi jste poskrvnili,
moje dědictví jste zohavili.***

***Bible, Starý Zákon
Jeremjáš, 2. kapitola, 7. verš***

Martina Pásková
Odbor územních vazeb
2 67 12 21 50
602 643 054
martina.paskova@mzp.cz

Ministerstvo životního prostředí
České republiky

Ministerstvo životního prostředí
Vršovická 65, 100 10 Praha 10
Česká republika

www.mzp.cz

